

גנזי המלך

ארבע כנסות

קובץ שבועי בענייני יהדות מהוצאת

238

להזמנת עלונים ולפרסום טל: 03-6762226 מופץ בכל הארץ ב-70,000 עותקים

"וַיְדַבֵּר אֱלֹקִים אֶל מֹשֶׁה וַיֹּאמֶר אֵלָיו אֲנִי ה' : וְאַרְאֶה אֶל אַבְרָהָם"

הכל תלוי ברצון

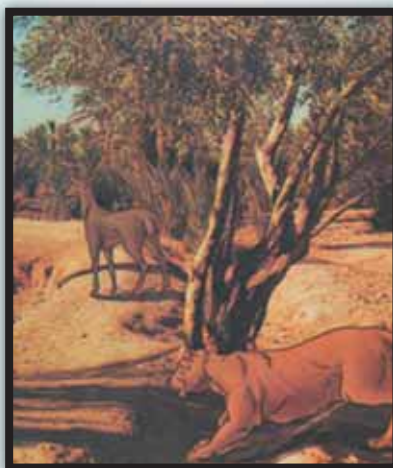
מתוך דרשותיו של הרב אמנון יצחק שליט"א

לומר משום שאינו דרכי נועם, שאברהם שמסר נפשו על כבוד שמים ישאר ללא שכר?! ואם חושבים כן, כאילו מפרידים מדת הרחמים ממדת הדין, לומר שהדין לבד פועל בלי רחמים וזה דבר שאי אפשר.

וכבר למדנו: 'ונאמן הוא לשלם לך שכר פעולתך' ('אבות' ב). אף על פי ששכר מצוות אינו אלא חסד ממנו יתברך וכמו שפירש ה'חובת הלבבות' את הפסוק: "וַיִּלֶךְ ה' חֶסֶד כִּי אַתָּה תִשְׁלַם לְאִישׁ כְּמַעֲשָׂהוּ" ('תהילים' סב). וז"ל: 'כי אם היה מעשה האדם כחול הים במספר, לא יהיה שקול בטובה אחת מן טובות הבורא עליו בעולם הזה, כל שכן, אם יהיה לו חטא. ואם ידקדק הבורא עם האדם כתביעת הוראת הטובה, יהיה כל מעשהו נכחד ונשקע בקטנה שבטובות הבורא עליו. ומה שיהיה מגמול הבורא לו, אינו מגיע לו על מעשהו, אלא הוא מחסד הבורא עליו' ('שער הבטחון' ד).

גילו לנו כאן חכמי המדרש, שהעונש של המהרהר אחרי מדת הדין, הוא מדה כנגד מדה, שגורם לעורר על עצמו את הדין. וזה שאמרו: שיביקשה מדת הדין לפגוע במשה, אחרי שנתגלה למשה שהקב"ה עוסק בהצלתם של ישראל ומקשה את לב פרעה כדי להיפרע ממנו על כל מעלליו, היה לו למשה להביין שהצרות של ישראל אינם אלא רחמים ובמיוחד שאחרי יציאת מצרים תהיה קבלת התורה, היה לו להביין שכל הצרות הן הכשרה וצרוף כדי שיהיו ראויים להתגלות הקב"ה על הר סיני ואיך אמר:

המשך בעמ' 2 <<<

זה אצל אברהם אבינו וז"ל: 'אתה מוצא אברהם היה מהרהר אחר מדת הדין. ומה היה אומר? ר' לוי אמר: 'כמדומה אני שקבלתי כל שכרי בעולם הזה, עזרני הקב"ה באמרפל וחבריו והצילני מן הכבשן, כבר קבלתי שכרי ושוב אין לי שכר בעוה"ב", אמר לו הקב"ה: "כיון שההרת אחר מעשי, עולה אתה צריך", לפיכך: "וַיֹּאמֶר קַח נָא אֶת בְּנֶךָ אֶת יִצְחָק אֲשֶׁר אֶהְבֶּתְךָ אֶת יִצְחָק... וְהַעֲלֵהוּ שָׁם לְעֹלָה" ('בראשית' כב) ('תנחומא' לך' לך).

ולכאורה דברי ה'תנחומא' אינם מובנים כלל, דאיזה עולה עשה אברהם בזה שחשב שלא יקבל שכר? לא מצאנו שבעט ביסורים, או שהיתה לו איזו תרעומת ולמה נחשב שהרהר אחרי מדת הדין?

ועל כרחך לומר: שגם דבר כזה אסור

לפי שכבר הודיע הקב"ה למשה שלא יניח אותם פרעה לילך. ומשה לא שמר את הדבר אלא בא להתחכם על גזירתו של הקב"ה: "לָמָּה הִרְעַתָּה לְעַם הַזֶּה" ('שמות' ה) וכי מה היה לו להרהר אחר מדותיו של הקב"ה? ועל דבר זה בקשה מדת הדין לפגוע במשה, הה"ד: "וַיְדַבֵּר אֱלֹקִים אֶל מֹשֶׁה" ולפי שנתכל הקב"ה שבשביל צער ישראל דיבר כן, חזר ונהג בו במדת הרחמים. הה"ד: "וַיֹּאמֶר אֵלָיו אֲנִי ה' " ('שמו"ר ו א).

ההשגה האנושית קצרה מהבין אפילו מה שנראה כרחמנותו יתברך וכל שכן מה שנראה כדין. וכמו שאמרו במשנה: 'האומר על קן צפור: "יגיעו רחמיך" משתקין אותו' ('ברכות' ה). ופירשו בגמרא: 'מפני שעושה מדותיו של הקב"ה רחמים. ואינן אלא גזירות' ('מגילה' כה). ומצאנו שבקש משה מהקב"ה אחרי מעשה העגל: "הֲרֹאֲנִי נָא אֶת כְּבֹדְךָ" ('שמות' לג). ופירשו חז"ל: ש'אמר: "הֲרֹאֲנִי מדה שאתה מנהיג בה העולם" אמר לו: "אין אתה יכול לעמוד על מדותי" ' ('ילקוט שמעוני' שם לג שצה).

סוד ההשגחה הוא מדי עמוק לילוד אשה להשיג. ורק כלל אחד בדינו שכל מדותיו של הקב"ה הן באחרות גמורה ואין הדין סותר את הרחמים ולא הרחמים את הדין. ולכן חיבים לקבל גם את היסורים כשמחה משום שהם לטובה, אלא שהאדם נבער להביין את הדבר לאשורו ומוכרח לסמוך על אמונתו שלא נחשד הקב"ה לעשות דין בלתי צודק.

מצאנו דבר נפלא מאד בחז"ל מענין

גנזי המלך דברים הטעונים גניזה המלך דברים הטעונים גניזה

המשך מעמ' 1 >>>

"למה הרעתה לעם הזה?"

מאידך מצאנו שהעצה להמתיק את הדינים היא קבלת היסורים באהבה, כמ"ש רבינו יונה וז"ל: 'ואם תמצא את החוטא צרה וצוקה ויצדיק עליו את הדין ויקבל המוסר באהבה, יהיה זה לו למגן מן היסורים הראויים לבוא עליו' עכ"ל (שערי תשובה ד' יב). משום שמראה בזה שהדין והעונש נובע ממקור החסד והרחמים וכן נהגו חכמי ישראל לקבל כל פגע רע באמונה חזקה שהכל לטובה, כמו שספרו בגמרא על: 'רבי עקיבא הוה קאזיל באורחא מטא להיאי מתא בעא אושפיזא, לא יהיבי ליה, (הלך בדרך ולא נתנו לו מקום ללון) אמר: "כל דעביד רחמנא לטב" (כל מה שעושה הקב"ה הכל לטובה) אזל ובת בדברא והוה בהדיה תרנגולא וחמרא ושרגא, אתא זיקא כבייה לשרגא, אתא שונרא אכליה לתרנגולא, אתא אריה אכליה לחמרא, (הלך וישן בשדה, היה לו תרנגול, חמור ונר והרוח כבה את הנר וחתול אכל את התרנגול ואריה אכל את החמור) אמר: "כל דעביד רחמנא לטב ביה". בליליא אתא גייסא, שבייה למתא, (בלילה באו חיילים ושבו את בני העיר ושלל אתנו לו ללון) אמר להו: "לאו אמרי לכו, כל מה שעושה הקב"ה הכל לטובה' (ברכות ס:). ואיתא בחז"ל: 'אין יסורים באין על ישראל, אלא לטובתם. ואין יסורים באין, אלא לאהבתן של ישראל. משל למה הדבר דומה; למלך שהיה לו עבד ועלתה לו מכה ברגלו וצוה לרופא לרפאותו ולהכניסו לפניו כשהוא שלם' (תנא דבי אליהו זוטא יא).

אולם מכיון שלא דבר משה אלא מתוך צער על צרתן של ישראל, נמחל לו ולא נענש. ומזה נלמד כמה גדול הוא הנושא בצערן של הרבים וכל שכן המזכה את הרבים, גם מצאנו שעל ידי למוד התורה מעורר האדם רחמי שמים, כדאיתא במדרש על הפסוק: **"בני אם חכם לבך ישמח לבי גם אני"** (משלי כג). 'שכל מי שיש לו בן יגע בתורה, אביו מתמלא עליו רחמים. ולא רק אביו שהוא בשר ודם, אלא אפילו הקב"ה מתמלא עליו רחמים בשעה שהוא יגע בתורה' (ב"ר סג א). ואמרו חז"ל: 'כיון שהקב"ה מסתכל בתינוקות של בית רבן ובתלמידי חכמים שיושבין בבתי מדרשות, מיד נהפך כעסו לרחמים' (כלה רבתי ב).

אנו חיים כיום במצב הדומה לזה של גלות מצרים ועלינו להתחזק בלמוד התורה ובזה יהיו 'יסורים בדילין הימנו' (ברכות ה). ונשתחרר מעול מלכות ועול דרך ארץ' בזה שנקבל על עצמנו עול

התורה, על ידי למוד התורה וכל שכן זכוי הרבים נזכה שתומתק מדת הדין וימלא הקב"ה רחמים עלינו ויגן עלינו בתקופה קשה זו. (ה'מוסר והדעת' ג).

"וידבר ה' אל משה ואל אהרן ויצונו אל בני ישראל ואל פרעה מלך מצרים" (שמות' ו יג)

וברש"י: **"אל פרעה מלך מצרים" - ציון לחלוק לו כבוד בדבריהם.**

יש להתבונן ולראות מזה עד כמה תורתנו תורת אמת למצא חשבון נפלא זה, אפילו במצב שעומד משה רבנו בצווי השי"ת לפני פרעה הרשע והלה אומר: **"מי ה' אשר אשמע בקלו"** (שמות' ה) ועוד מענה את בני"י יותר בכל מיני ענויים קשים ומרים ובא משה רבנו להתרות בו שיקבל מכות נאמנות עבור פשעיו כראוי ובאותו מצב עצמו, בה בשעה שאומרין לו: "דע שילקוך פעם אחר פעם עד להריגת בנך בכורך", האם יש לך בזיון גדול מזה! ובכ"ז חל עדין ציווי לנהוג בו כבוד מלכות כי **מלך** הוא וכמו שמצינו באמת שאמר לו משה: **"וירדו כל עבדיך אלה אלי והשתחוו לי"** והביא רש"י: **"חלק כבוד למלכות שהרי בסוף ירד פרעה בעצמו אליו בלילה, וינאמר קומו צאו מתוך עמי"** (שמות' יב). **ולא אמר לו משה מתחלה: וירדת אלי והשתחוית לי'** (בשם הגמרא 'זבחים' קב). והרי זה נורא ונפלא למתבונן ללמד לאדם דעת בכמה אנפי; ראשית אנו רואים כאן עד כמה מדויק בתכלית הדקדוק מדת העונש לאדם כחוט השערה, לא פחות ולא יותר! דהנה מענישים את פרעה וכל מצרים בעשר מכות זו אחר זו וזו קשה מזו, שיש בהם די בזיון חוץ מעצם המכה. נקח לדוגמא מכת צפרדע, הלא כתוב: **"ויבקה ובעמקה ובכל עבדיך יעלו הצפרדעים"** (שמות' ז). וברש"י: **"ויבקה ובעמקה" - בתוך מעיהם נכנסים ומקררין'**. נצייר לעצמנו איך היה נראה פרעה כשישב על כסא מלכותו וכתרו על ראשו ושריו סביב לו והצפרדעים מקרקרים בכטנו וכן בבטן שריו והוא מדבר ואין קולו נשמע רק קול הצפרדעים המקרקרים מתוך מעיו, האם יש כאן כבוד מלכות?

אעפ"כ כשרשע זה שכבר קבל תשע המכות, מתחצף לומר למשה רבנו: **"ביום ראתה פני תמות"** (שמות' י). ומשה אומר לו: **"כן דברת"** **"ויצא מעם פרעה בקרי אף"** (שם יא). ופירש רש"י: **"על שאמר לו אל תסף ראות פניי"**. ובכ"ז אינו אומר לו:

'וירדת אתה אלי', אלא **"וירדו כל עבדיך אלה אלי"** ומה טעם? כדי לחלוק **כבוד למלכות!** כלומר: עד כאן מגיע לו דם צפרדע כנים ערוב וכו', עונשים אלו ראוי הוא להם, אבל שישמעו אזניו דבורים מפני משה 'וירדת אתה אלי והשתחוית לי', לבזותו עד כדי כך אין מגיע לו, כי מלך הוא ויש לחלוק לו כבוד! הרי לפנינו עד כמה מדוקדקים עונשי שמים בדקדוק נורא ונפלא.

ויש לנו ללמוד מכאן לעצמנו, בכבוד האדם! עד כמה יש לדקדק בדבור אליו, אפילו בשעה שמענישים אותו והוא ראוי לעונש ומוכיחים אותו בדברים קשים כגידיים, מ"מ כל דבור ודבור צריך להיות במדה ובמשקל מה מותר ומה לא, צא ולמד אם לפרעה הרשע כך, ק"ו לאדם מישראל והרי **כל ישראל בני מלכים הם'** (שבת' טז). וק"ו בן בנו של קו"ח בישראל כשר! מה מאד יש לדקדק בדבור אתו לתת לו כבוד הראוי וכ"ש שלא לבזותו ח"ו והרי כן תובעים מאת האדם ליום הדין ושואלים אותו: **'המלכת את חברך עליך בנחת רוח?'** (שערי קדושה' להרח"ו ז"ל ב).

ואם **'לחשך אדם'** לומר: מה לי ולדברים הדקים האלו, אם משה רבנו שעלה השמימה וקבל התורה היה יכול למשול ברוחו ולחלוק כבוד מלכות לפרעה הרשע, מה זה שייך להדיוט כמוני אשר אין לו מושג בדברים אלו? אף אתה אמור לו: **'דא עקא!'** שהחסרנו כל שאיפה לאורח חיים למעלה ובאין רצון להתעלות, מולידים אמתלאות לפטור את עצמנו מחיובנו בתורה ובמצוה.

ואם כמה שנוגע למחשבה ושכל **"לא קם נביא עוד בישראל כמשה"** (דברים' לד). אבל לענין קיום המצוות והמדות הטובות, כבר כתב הרמב"ם **"שכל אדם ראוי להיות צדיק כמשה רבינו"** (תשובה' ה ב). וזהו מה שאמרו: **'חייב אדם לומר: "מתי יגיעו מעשי למעשי אבותי אברהם יצחק ויעקב?"'** (תנא דבי אליהו רבה' ה). ר"ל: נהי דלשכל החזק של אבותינו הקדושים לא נוכל להגיע בשום אופן, אבל לענין המעשים שלהם, בזה עכ"פ **'חייב אדם לומר: "מתי יגיעו מעשי למעשי אבותי"'**.

מעתה אל ילעיט אדם את עצמו בתרוצים שונים; כי אין לו כח זה ואין לו כשרון זה ואין לו מצב זה, הכל שוא ושקר! סבה אחת היא: שאין לו רצון! ואם יהיה לו רצון לעלות ולהשתמש במה שיש לו, די לו להגיע עד תכליתו ואינו צריך לחפש אמתלאות ולטעון שאין לו. ודי בהערה זו. (אור יהל'). ■

עלי הגיון

"הן בני ישראל לא שמעו אלי ואיך ישמעני פרעה ואני ערל שפתיים"

מדוע בחר הקב"ה ב"ערל שפתיים" לגאולה ולנתינת התורה?

וכבד לשון (שמות' ד). ואף על פי כן ומכל מקום היה גדול מאד **בְּעֵינַי עֲבָדִי פְּרַעֲה וּבְעֵינַי הָעָם** (שם יא). והאמינו בו בני ישראל וקבלו את התורה באהבה וברצון, הרי אין זאת אלא בגלל העובדה שתורת אמת היתה בפיו. כמו שאומר השיר: **יִגְדַל אֱלֹקִים חַי... תּוֹרַת אֱמֶת נָתַן לְעַמּוֹ קָל, עַל יַד נְבִיאָו נֶאֱמַן בֵּיתוֹ**. ולכן כאשר ראה משה כי בני ישראל אינם שומעים לו, אמר אם כן הרי בחנם בראוה **"כְּבֹד פֶּה וּכְבֹד לְשׁוֹן"**. וזהו שאמר משה: **"הֵן בְּנֵי יִשְׂרָאֵל"** שיש להם טעם להבין משום מה נבראתי **"כְּבֹד פֶּה וּכְבֹד לְשׁוֹן"** ובכל זאת **"לֹא שָׁמְעוּ אֵלַי רְאִיָּה יִשְׁמְעֵנִי פְּרַעֲה"** שלבו ערל להבין דברים כגון אלה. ואם כן משום מה **"אֲנִי עֲרֵל שְׁפָתַיִם"** ללא כל תועלת ולשוא. (ליקוטי רבי משה יעקב עה"ת - 'הסנדלר'). ■

בצבע נאה למען תהיה גם לו צורה נאה ועושים עליו ציורים כדי ליפותו. כמו כן אין צורך לאמת את האמת בדברי חלקות ובכל תחבולות והערמות על מנת לקשטה וליפותה, כי סגולת האמת שהינה בעלת חן כמות שהיא ומקבלים את האמת מכל מי שאומרה. אבל לעומתה זקוקים דברי שקר וכזב, לבעלי לשון ודמגוגיה. ויען כי היתה כונתו יתברך שבאמצעותו של משה יתפרסמו בעולם גדולתו וגבורתו יתברך ועל ידו תינתן התורה לישראל ולמען יראו כי שליח ה' הוא ולא יאמרו הדורות הבאים כי אך בשפתי חלקות האמין בו פרעה ובדברים נעימים לאזן השתלט משה ופיתה את בני ישראל לקבל את התורה, אף כי היא כשלעצמה אין בה תפארת מיוחדת, לכן גזר השם יתברך, שיהיה משה **"כְּבֹד פֶּה"**

"הֵן בְּנֵי יִשְׂרָאֵל לֹא שָׁמְעוּ אֵלַי רְאִיָּה יִשְׁמְעֵנִי פְּרַעֲה וְאֲנִי עֲרֵל שְׁפָתַיִם" (שמות' 1). פירושו: כי ידוע שנסיון העושר הוא גדול מנסיון העוני. וזה הוא שאמר משה: **"הֵן בְּנֵי יִשְׂרָאֵל"** השקועים בתכלית העוני והשפלות **"לֹא שָׁמְעוּ אֵלַי"** קל וחומר פרעה שהוא מלך. ועוד י"ל: שהנה ידוע מן המפרשים הטעם, על שום מה לא ריפא ה' את משה מערלת שפתיו. על דרך משל: דהנה אנו רואים כי בנוהג שבעולם הרי הבנינים והכלים העשויים מעצי שיטים או עץ אחר יקר ערך, אין רגילים לצבוע אותם בצבע כל שהוא או לחרוט ולצייר עליהם ציורים נאים, כי היופי וההידור טבעו בטבע העץ וככה השמוש בו. אך אם הכלי עשוי מעץ זול ופחות ערך אשר לא תואר ולא הדר לו, אזי רגילים לצבוע

השגחה

"אני שלח את כל מגפתי אל לבך... .. והחטה והכסמת לא נכו."

כיצד לימד משה את פרעה שאין מקום פנוי מהשגחת השם יתברך

בפעם הזאת אני שלח את כל מגפתי אל לבך" דהיינו: שנתגלה לו אז דהשי"ת לית אתר פנוי מניה. והנה אמרו חז"ל: שלעתיד לבוא יוציא הקב"ה חמה מגרתיקה, צדיקים מתרפאין בה ורשעים נידונין בה' (נדרים' ח:). משום דיודע: ד'כל אדם שיש בו גסות הרוח אמר הקדוש ברוך הוא: "אין אני והוא יכולין לדור בעולם" (סוטה' ה.). ואמרו בגמרא עוד: 'המהלך בקומה זקופה אפילו ארבע אמות כאילו דוחק רגלי שכינה' (ברכות' מג:). ולכן כשיתגלה כבודו יתברך אז **"בְּהִמָּס דּוֹנֵג מִפְּנֵי אֵשׁ יֵאָבְדוּ רְשָׁעִים מִפְּנֵי אֱלֹקִים"** (תהלים' סח ג). ולכן רמז השי"ת שכל דבר קשה יאבד באותו הזמן שיתגלה כבודו יתברך וכל דבר רך יעמוד בתוקפו ודוק. (אך פרי תבואה' עה"ת). ■

כנאמר: **"כִּי אֶבֶן מִקִּיר תִּזְעַק וְכַפִּיס מַעַץ יַעֲנֶנָּה"** (חבקוק' ב יא). כמו במכת ברד שהיה **"אֵשׁ מִתְּלַקַּחַת בְּתוֹךְ הַבָּרָד"** (שמות' ט כד). כמו שכתב רש"י ז"ל: כדי **"לַעֲשׂוֹת רְצוֹנָן קוֹנֵם עֲשׂוֹ שְׁלוֹם בִּינְיָהִם"**. ואם הוא כך אז אין שום מקום מפלט לפני שמו יתברך כמו שאמר אדונינו דוד המלך ע"ה: **"אֲנִי מִפְּנֵי אֶבְרָחָה (תהלים' קלט ז)**. וזהו: **"כִּי בְּפַעַם הַזֹּאת אֲנִי שֹׁלַח אֶת כָּל מַגְפָּתַי אֵל לִבְךָ"**. ובהמשך: **"וְהַפְּשַׁתָּה וְהִשְׁעַרְתָּ נֶפְתָּה כִּי הִשְׁעַרְתָּ אֲבִיב וְהִפְשַׁתָּה גְבַעַל: וְהַחֲטָה וְהַכְּסַמְתָּ לֹא נָכוּ כִּי אֲפִילַת הִנֵּה"** (שמות' ט לא - לב). וכתב רש"י ז"ל: **"פְּלֵאֵי פְּלֵאוֹת נַעֲשׂוּ לָהֶם שְׁלֵא לִקוּ"** (כשם ה'תנחומא' ז'ארא' טז). והנה לעניות דעתי נראה לפרש בדרך רמז ובהקדם מה שפירש על הפסוק: **"כִּי**

"כִּי בְּפַעַם הַזֹּאת אֲנִי שֹׁלַח אֶת כָּל מַגְפָּתַי אֵל לִבְךָ" (שמות' ט יד). והנה כבר עמדו בזה המפרשים: דלמה הוא **"כָּל מַגְפָּתַי"**? אמנם יש לומר: דהנה עיקר רשתתו של פרעה היה שהכחיש את שליחות השי"ת ואמר: **"מִי ה' אֲשֶׁר אֲשַׁמַּע בְּקִלּוֹ"** (שם ה ב). והיה בבחינת **עוֹרֵף** שמורה על העדר ההשגחה ומשה רבנו ע"ה היה בבחינת **דַּעַת** והוא לימד דעת את העם ולידע שהכל הוא בהשגחה והוא בבחינת **"פְּנִיִם"** המורה על השגחה כמו שאמר: **"פְּנִיִם פְּנִיִם דְּבָר ה' עִמָּכֶם"** (דברים' ה ד). והנה במכות הראשונות הודיע לו השי"ת שכל הדברים סרים למשמעתו. אמנם עכשיו הודיע לו יותר ויותר שגם הדברים הדוממים הם גם כן בעלי שכל ואינם עושין שום דבר בלתי רצונו יתברך

פרשת 'וארא'

"לא איש דברים אנכי גם מתמול גם משלשם גם מאז דברך אל עבדך"

'אידי דטריד למיפלט, לא בלע'

דברים אנכי גם מתמול גם משלשם גם מאז דברך אל עבדך (שמות' ד). ומה שאמר: "גם מאז דברך אל עבדך" הרי הוא תמיה על זה, איך הוא שאחרי "דברך אל עבדך" עדין לא הוסר ממנו כובד הפה? והשיבו השי"ת בזה באומרו: "מי שם פה לאדם". וצ"ב, מה התשובה בזה על ענין התימה?

ובפרט שמצינו שחז"ל הרחיקו מאד שיהיה למשה איזה מום גופני וכמבואר בגמרא על הפסוק: "הנה נער בכה ותחמל עליו ותאמר מילדי העברים זה" (שמות' ב). 'קרי ליה ילד' וקרי ליה "נער", תנא: הוא ילד' וקולו כ"נער"... אמר ליה רבי נחמיה: "אם כן עשיתו למשה בעל מום" / (סוטה' יב). ואחרי אשר תמהו על זה, איך לא תמהו על המבואר בפסוק בפירושו על היותו "כבד פה וכבד לשון"?

והשיב על כך הר"ן: 'כי מהיות התורה וקבולה הדבר היותר גדול שאפשר שיהיה במין האנושי, ראוי לעם שיקבלו אותה, שינתנו להם הוראות חזקות שהתורה היא אמיתית ושיוסר כל ספק מאותן ההוראות ומהענין שהוא בכללו שאינו בא כי אם בכח אלקי ועל זה נמשך [ענין] יציאת מצרים כלו. כי רצה השם יתברך שיתחדשו האותות בגאולה ההיא שהיא בלי ספק התחלת התורה, למען ידעו כל ישראל שהנמנעות בחק הטבע אינם נמנעות בחק השם יתברך, כי זאת הפינה היותר גדולה בדת ומי שיכפור אותה יכפור הדת בכללו ויבטל גמול ועונש לגמרי.

ובהיות זה קוטב התורה אשר עליו תסוב, רצה זה שיתפרסם [זה הדעת] בארץ מצרים, לפי שהיא ארץ חרשטומים והמכשפים ומה שיבחו שם שהוא דבר נמנע בחק הטבע וכי לא תספיק בו חכמת הכשוף אשר היא סעיף מסעיפי החכמה הטבעית, ראוי שנאמין שנעשה בכח אלקי בלי ספק ושהנמנע בחק הטבע אינו נמנע בחק השם יתברך. ואילו נתחדשו האותות המופתים בארץ נעדרת החכמה היה נשאר ספק בפינה

האות פ' מפיו בצורה הנכונה, לפי שהיא מאותיות בומ"ף שהם ממוצא השפתים והוא היה 'ערל שפתים' ואעפ"כ כשבא לפני בני ישראל היה אומר לפנייהם כל עניני הגאולה על נכון באין שום מונע ומפריע, אחרי שהשכינה היתה מדברת מתוך גרונו. וזהו שאמר הכתוב: "מי שם פה לאדם...: ונאנכי אהיה עם פיך" (שמות' ד) היינו: שכיון ש"אהיה עם פיך" תוכל לומר להם: "פקד פקדתי" (שמות' ג) בלי מניעה ומכשול וממילא גם נגלה להם בזה הסוד ונפתר להם הסימן שנמסר להם מיעקב ויוסף ע"ה שמי שיבא ויאמר: "פקד פקדתי" הוא הגואל האמיתי, דאין לך נס גדול מזה שלשון עלגים תדבר צחות. ועיי"ש עוד דברים נפלאים בישוב כמה קושיות.

נאני ערל שפתים" (ו יב)

הר"ן בדרשותיו (דרוש החמישי) נתקשה: מדוע באמת היה משה רבנו אדון כל הנביאים 'ערל שפתים', עד שהוצרך אהרן אחיו להיות מתורגמן? ואין להשיב על כך: שמאחר שזה היה בטבעו לכך הניחו הקב"ה על ענינו ולא רצה לשנות את טבעו, שהרי כל ענין משה רבנו היה למעלה מהטבע, כי מן הנמנע שיעלה אדם למדרגה שעלה משה רבנו, כמו שהעיד הכתוב: "ולא קם נביא עוד בישראל כמשה" (דברים' לד). והודיענו בזה הכתוב כי נבואת משה רבנו היתה למעלה מהטבע ושהשלימו השם יתברך בענין ניסי, עד שאי אפשר שישגיגו אדם במנהג טבעי, [ועי' ברמב"ם: 'כל אדם ראוי לו להיות צדיק כמשה רבינו' (תשובה' ה ב)]. וכיון שנשתנה טבעו של משה רבנו כלפי זה, יותר קל יהיה לשנותו מ'ערל שפתים' ולשמו צח הדבור. ונראה, שאף משה רבנו ע"ה בעצמו היה מתפלל בדבר זה, איך, אף לאחר שנבחר לנביא לא הוסר ממנו כובד לשונו? ועל זה אמר להקב"ה: "לא איש

פנינים לפרשה

"הן בני ישראל לא שמעו אלי ואיך ישמעני פריעה נאני ערל שפתים" (ו יב)

אמרו חז"ל ב'מדרש רבה': 'סימן זה מסור בידם מיעקב ומיוסף שבלשון זה הם נגאלים' וכיו"ב מבואר ב'ילקוט שמעוני' ('בראשית' סד). (וב'שמות' קעד).

והקושיא המפורסמת על כך, כיון שיוסף מסר להם בפירוש שמי שיבא ויאמר כן הוא הגואל האמיתי, אם כן מעתה מה ראייה יהא על ידי זה, הלא יכול כל אחד לבא ולומר כן, מאחר שהיה הדבר גלוי וידוע להם שזה הוא הסימן? (ובילקוט'ש 'בראשית' הנ"ל, נראה שהיה הדבר מסור בסוד ורק סרח בת אשר ידעה מכך שקבלה מאביה. מ"מ היה מקום לחשוש שנודע לו ג"כ הסוד (הלז).

והרמב"ן ז"ל (לעיל ג יח) השיב על כך: שכך קבלו מיוסף ששמע מפי אביו הנביא, שהראשון שיבא ויאמר להם בלשון זה הוא יהיה הגואל וגלוי הדבר וידוע לפני הקדוש ברוך הוא, שלא יבוא אדם לכזב בהם בזה, בכך הבטיחם הבורא. אבל הביא עוד מהמדרש: 'א"ר חמא: "בן י"ב שנה נתלש משה רבנו מבית אביו, למה כן? שאילו גדל בבית אביו ובא ואמר להן לישראל המעשים לא היו מאמינים בו, שהיו אומרים: "אביו מסרה לו" לפי שיוסף מסרה ללוי ולוי לקהת וקהת לעמרם ולכך נתלש מבית אביו וכשהלך והגיד לישראל כל הדברים לפיכך האמינו בו'. (מדרש רבה' 'שמות' ה ב).

ומצינו דבר נפלא בספר 'שם הגדולים' (מערכת 'גדולים' הגהות 'מנחם ציון' ג) להחיד"א, שהביא בשם הגאון מוהר"א ז"ל מרגליות לישב קושיא זאת: שהרי משה רבנו היה "כבד פה וכבד לשון" (שמות' ד). ולא היה בידו להוציא את

הקו למהדרין

ישופר ניוזטלי

בנות שידורים והוצאות
24 שעות ביממה

054-4007779

052-9997779

057-3777779

050-8007779

מהיום: הרב אמנון יצחק
איתך בכל מקום ובכל זמן

עמדי תמיד, שהוא גרם לך לדבר עמי
"פה אל פה אדבר בו ומראה ולא כחידת"
(במדבר' יב).

"הן אני ערל שפתים ואיך ישמע אלי
פרעה" (ו' ל)

יש לעיין, מדוע לעיל (יב) נאמר
הסדר בצורה הפוכה: "איך ישמעני
פרעה ואני ערל שפתים" ואילו כאן
נאמר: "הן אני ערל שפתים ואיך ישמע
אלי פרעה" מדוע נשתנה הסדר בזה,
הלא דבר הוא?

וי"ל פשוט: לעיל באו דברי משה
בטענה זו כק"ו ממה שלא שמעוהו בני
ישראל ולזה הקדים ואמר: "הן בני
ישראל לא שמעו אלי ואיך ישמעני
פרעה" ודי בטענה זו לומר שמק"ו לא
ישמענו פרעה, אלא שהוסיף משה לכך
בפרט שאני "ערל שפתים" וכיון שדבר
זה נכתב כתוספת בעלמא לכך הוא נכתב
אחרי עיקר הק"ו שאמר.

אבל כאן נאמרה טענה זו בפני עצמה,
שלא ישמענו פרעה מחמת היותו "ערל
שפתים", לזה הקדים ואמר: "הן אני
ערל שפתים ואיך ישמע אלי פרעה"
ופשוט.

"ובאש היאר ונלאו מצרים לשתות
מים" (ז' יח)

יש להתבונן, מה הטעם שהיתה במכה
זו תוספת שמתו הדגים אשר ביאור עד
ש"באש היאר" וכי לא די היה בעצם
הדבר הנורא שנהפכו מי היאור לדם?
ובפסוק נראה שלא "נלאו מצרים לשתות
מים", אלא לאחר שמתו הדגים ו"באש
היאר".

וכתבו בזה רבותינו בעלי ה'תוספות':
שאיילו לא היה היאור נבאש, לא היו
המצרים נמנעים מלשתות הימנו, כי אף
על פי שהיה מראיתו דם מכל מקום טעמו
היה מים ושמה היו שותין ממנו, כמו שאנו
רואים הגויים בזמן הזה שותין דם ואינם
קצים בו. לפיכך עשה הקב"ה שהדגה
אשר ביאור ג"כ תמות כדי שיבאש היאור
ועל ידי זה "נלאו מצרים לשתות מים".

והטעם שנקראת המכה הזאת בשם:
מכת "דם", אף שחלק נכבד מקללת
המכה היתה ההבאשה של המים: לפי
שההבאשה אינה נכרת כלפי חוץ ואילו
הדם ניכר כלפי חוץ בצבעו, לכך קרא לו:
מכת "דם". ■

הזאת עדין, כי אולי יחשבו האנשים כי
כל האותות נתחדשו בחכמת הכישוף
ושהם כלם אפשריים בחק הטבע' ולכן
נעשה הדבר דוקא בארץ מצרים.

ממשיך הר"ן ואומר: "ולזאת הסבה
נשלם משה בכל שלימות נביא, להאמין
שענינו בכח אלקי והוסר ממנו בהשגחה
גמורה הדבור הצח, יען לא יחשב שהיות
[כלל] ישראל וגדוליהם נמשכים אחריו
היה לצחות דברו כמו שאמר על מי
שהוא צח הדבור שימשיך ההמון אחריו
ושהשקר ממנו יחשב אמת והדבר [כלל]
בהפך למי שהוא "כבד פה וכבד לשון",
שהאמת לא יקובל ממנו רק לחזק
הגלותו ולזה הוסר בהשגחה'.

ומצינו בספר 'תורת המנחה' לאחד מן
הראשונים רבי יעקב הסקילי, שכתב שני
טעמים נוספים: מדוע לא רצה הקב"ה
לרפאותו?

האחד: בכדי שיהיה משה שפל
רוח ולב נדכא בראותו את חסרונו, כי
שלמות האדם היא העונה ובוזה נשתבח
משה דכתב: "והאיש משה ענו מאד"
(במדבר' יב). וכיוצא בזה אמרו חז"ל
בגמרא: ש'אין מעמידין פרנס על הצבור
אלא אם כן קופה של שרצים תלויה לו
מאחוריו, שאם תזוח דעתו עליו אומרין
לו: "חזור לאחורייך" ('יומא' כב:). הרי
שמי שהוא פרנס על הצבור, צריך שיהיה
בו שום דבר בכדי להכניע את לבו, על כן
היה משה פגום בכדי להכיר פחיתות בשור
ודם וישפיל גאותו וגאונו.

והטעם השני: כי לטובתו ולתועלתו
לא רצה השם לרפאותו, שאם היה "איש
דברים" היה צריך להטריד את מחשבתו
לסדר את הדברים כדי להטעימן לשומעיהן
וגם היה נטרד בשעה שהיה מדבר לעם
ובעת שהיה טרוד באלו הענינים, לא
יהיה יכול להתבודד ולהדביק מחשבתו
בעליונים, כדי לקבל השפע שנספע עליו
כשהוא מתנבא ובשעה שאינו יכול לכוין
דעתו ולהדביק המחשבה בשפע ההוא
אינו יכול להתנבא.

ודבר ידוע הוא, כי בהיות הנפש טרודה
להוציא דבר מן הכח אל הפועל ולדבר
בחכמה או אף במילי דעלמא, אינה יכולה
להתבונן ולבודד מחשבתה בדבר אחר
ואפילו בדבר הדומם יש סגולה זאת,
כמו שאמרו חז"ל על כלי חרס ושאר
הבולעים: 'אידי דטריד למיפלט, לא
בלע' ('מאירי' 'חולין' קיב).

על כן לא רצה השם יתברך שיהיה
משה "איש דברים" ובעל לשון, לבל
יסלק מחשבתו מדבקות השפע האלקי.
וזהו שאמר לו: "ואתה פה עמד עמדי"
(דברים' ה). אל תקרי "פה" אלא "פה",
בשביל "כבד פה" שיש בך זכית ל"עמד

שו"ת חברותא

האם בברכת הקדוש יש "בָּרַב עַם הַדְרַת מְלָךְ"?

מערכת 'חברותא'

מיוחדת? 'גנזי המלך'

שאלה: בקדוש ליל פסח, כאשר כל אחד מבני הבית כוסו בידו כדי לקיים בו מצות ארבע כוסות, האם גם באופן זה עדיף שבעל הבית יקדש בקול רם ובני הבית יוצאים ידי חובתם בשמיעה, כמו בכל שבת, או עדיף יותר שכל אחד מבני הבית יאמר נוסח הקדוש בעצמו?

תשובה: כתב בשו"ת 'יחיה דעת' (ו כח): בגמרא למדנו: 'מנין לשומע כעונה? דכתיב: "אַתְּ כָּל דְּבָרֵי הַסֵּפֶר אֲשֶׁר קָרָא מְלָךְ יְהוּדָה" (מלכים' ב כב). וכי יאשיהו קראן? והלא שפן קראן דכתיב: "וַיִּקְרָאָהוּ שִׁפּוֹן לְפָנָי הַמֶּלֶךְ" אלא מכאן לשומע כעונה. (סוכה' לח:).

לפיכך, כשבעל הבית אומר הקדוש בקול רם, בשבת ויום טוב ומכוין להוציא את בני ביתו וגם הם שומעים ומכוונים עליו, יוצאים ידי חובת קדוש כדת של תורה.

הנה, ה'פרי מגדים' (רעא) העיר: בדין הקדוש אם יוצאים ידי חובה בהרהור בלבד, או צריך דוקא לומר בפיו?

והביא מה שאמרו בגמרא: "זְכוּר אֵת אֲשֶׁר עָשָׂה לָךְ עִמָּלְךָ" (דברים' כה). יכול בלב? - כשהוא אומר: "לֹא תִשְׁכַּח הַרִי שִׁכַּחַת הַלֵּב אִמּוּרָה. הֵא מָה אֲנִי מַקְיִים זְכוּרָה? בִּפְנֵי" (מגילה' יח). ואם כן, הרי בקדוש לא נאמר בו: "לֹא תִשְׁכַּח", אלא רק: "זְכוּר אֵת יוֹם הַשְּׁבֵט לְקַדְשׁוֹ" ('שמות' כ). ודרשו חז"ל: "זוּכְרָהוּ עַל הַיַּיִן בְּכַנְיִסְתּוֹ" ('פסחים' קו). לפיכך די בהרהור הלב. וכן בכף החיים' (רעא) הביא להלכה דברי הפמ"ג הנ"ל.

אולם, נעלם מכל האחרונים הנ"ל הברייתא שבתורת כהנים' (ר"פ 'בחקותי'): "זְכוּר אֵת יוֹם הַשְּׁבֵט לְקַדְשׁוֹ", יכול בלב? כשהוא אומר: "שְׁמוֹר אֵת יוֹם הַשְּׁבֵט לְקַדְשׁוֹ" (דברים' ה), הרי שמירת הלב אמורה. הא מה אני מקיים "זְכוּרָה? שתהא שונה בפּיךְ. והרמב"ן בפרשת 'כי תצא' (כד ט) הביא דבר זה מה'ספרי'. ע"ש.

ומרן החיד"א בספר 'ראש דוד' פרשת 'תצוה' (סד ד) הקשה: בדין הקדוש, שנאמר בו: "זְכוּר אֵת יוֹם הַשְּׁבֵט לְקַדְשׁוֹ" ולא נאמר: "לֹא תִשְׁכַּח" ואעפ"כ צריך לקדש בפה. ואילו בזכירת עמלק הוצרך הכתוב לכתוב: "לֹא תִשְׁכַּח" כדי ללמד

שהזכירה בפה. וכתב לחלק בין הענינים ושוב כתב (סה עא), שמצא ב'ילקוט' (ר"פ בחקותי) שלמדו כן ממה שנאמר: "שְׁמוֹר אֵת יוֹם הַשְּׁבֵט לְקַדְשׁוֹ", הרי שמירת הלב אמורה. הא מה אני מקיים "זְכוּרָה", שתהא שונה בפּיךְ. וסיים: "זְכוּרָה" ונגלות דברי ה'ילקוט' נסתרו כל הדברים הנ"ל.

ובספר 'ילקוט הגרשוני' (רצו - רצז) בקש לדון: שגם בהבדלה יוצאים ידי חובה בהרהור, כמו שכתב ה'כרם שלמה' (רעא) לגבי קדוש. ע"ש. 'וערבך ערבא צריך' שנעלם משניהם שמבואר ב'תורת כהנים' שהקדוש צ"ל בפה וא"כ ה"ה הבדלה.

על כל פנים, דין 'שומע כעונה' שייך גם בקדוש, שנחשב כעונה ממש וכאילו הוציא בפיו כל דברי הקדוש.

ועוד נראה, שעדיף יותר לשמוע הקדוש מפי בעל הבית ולצאת ידי חובה וכמו שאמרו ב'ברכות': 'תנו רבנן: הַיּוֹם יוֹשְׁבֵי בַּיִת הַמְדַרְשׁ וְהַבִּיאוּ אוֹר לְפָנֵיהֶם, בֵּית שְׂמַאי אוֹמְרִים: "כָּל אֶחָד וְאֶחָד מִבְּרַךְ לְעַצְמוֹ" וּבֵית הַלֵּל אוֹמְרִים: "אֶחָד מִבְּרַךְ לְכוֹלֵן מִשּׁוּם שְׁנֵאמַר: "בָּרַב עַם הַדְרַת מְלָךְ" ("משלי' יד)...

בית שמאי מאי טעמא? קסברי: מפני בטול בית המדרש' (נג). ('שבזמן שאחד מברך לכולם הם צריכים לשתוק מגירסתם כדי שיתכוונו כולם וישמעו אליו ויענו אמן'. רש"י). וידוע שהלכה כ'בית הלל'. וכן פסק הראב"ה 'ברכות' (קמא). (ועיין היטב בדברי ה'מאירי' שם ודו"ק). וכן פסק מרן ב'שלחן ערוך' (או"ח רצח יד).

נמצא, שאף במקום שיש בטול תורה קצת, אף על פי כן עדיף יותר שאחד יברך לכולם משום "בָּרַב עַם הַדְרַת מְלָךְ" ואף כאן שבעל הבית מברך ומכוין להוציא את כולם, יש בזה גם כן משום "בָּרַב עַם הַדְרַת מְלָךְ". (וסתמות דברי הגמרא והפוסקים הנ"ל מוכיחה שאין לחלק בין אם יש מנין של עשרה אנשים ויותר, לקומץ אנשים יחידים עם בני משפחה, בכולם שייך הטעם של "בָּרַב עַם הַדְרַת מְלָךְ". וכן מבואר בדברי ה'מגן אברהם' (קסח ב). ע"ש).

וכן מבואר בספר 'תוספת שבת' (רעג י) שהביא מה שכתב הרב 'עולת שבת' שם: שעדיף יותר שכל אחד מהמסובים על שלחנו של בעל הבית יאמר עמו נוסח הקדוש מלה במלה, שבכל המצוות הלכה רווחת ש'מצוה בו יותר מבשלוחו' (קדושין מא). וחלק עליו הרב 'תוספת

שבת' שם, שמכיון שהדין הוא 'שומע כעונה', נחשבת המצוה כמו שעשאה הוא עצמו בפיו ממש, גם בשמיעה בלבד. ואם השומעים רבים יש בזה גם כן משום "בָּרַב עַם הַדְרַת מְלָךְ".

והן אמת כי הרא"ש בתשובה (ד יט) כתב: 'ברכת "יוצא אור" אני אומר עם השליח צבור בלחש, מפני שאין אדם יכול לכונן תדיר בשתיקה עם השליח צבור. וגם אם מכוין אליו בתחלת הברכה ואילו באמצע הברכה היה לבבו פונה לדברים אחרים, הרי הפסיד הכונה, שהרי הפסיק מלכוין באמצע הברכה, אבל כשאדם קורא בפיו את הברכה, אף אם קרא מקצתה בלא כונה, יצא. ע"כ. וכן פסקו ה'טור' וה'שלחן ערוך' (או"ח נט).

ולכאורה גם בברכת הקדוש יש לומר כן, שגם היא ברכה ארוכה קצת ויש לחוש שבאמצע הברכה יפנה לבבו לדברים אחרים ולא יכוין לברכת הקדוש. ולא דמי לברכת 'בּוֹרָא מְאֹרֵי הָאֵשׁ' שהיא קצרה ביותר ובנקל אפשר לכונן ולצאת ידי חובה בשמיעה מן המברך ולכן עדיף לומר בה "בָּרַב עַם הַדְרַת מְלָךְ".

ובשלמא בשאר שבתות השנה שאין הכוס אלא בידו של בעל הבית, אין בני הבית מברכים בעצמם, אלא שומעים ומכוונים לצאת ידי חובה, שעל כל פנים לכתחלה צריך שיהיה הכוס בידו וכמו שכתב בשו"ת 'חכם צבי' (קסח). וכן כתב הגאון רבי ישועה זיין בשו"ת 'שערי ישועה' והובא להלכה ב'ברכי יוסף' (רצה ד). אבל בליל פסח שכל אחד כוסו בידו, יש לומר דעדיף טפי שכל אחד מהמסובים יברך ברכת הקדוש לעצמו.

אלא שיש לחלק ולומר: שברכת הקדוש של שבת ויום טוב חביבה ביותר אצל השומעים ובודאי יטו אזן קשבת לקדוש הנאמר מפי בעל הבית ויצאו ידי חובתם. ולא דמי לברכת "יוצא" וברכת המזון שהם מעשים בכל יום. ומה גם שאין בברכת הקדוש אריכות דברים כל כך כמו בברכת "יוצא" וברכת המזון. ולכן אף בליל פסח יברך בעל הבית ויכוין להוציא השומעים ידי חובתם.

אך ראיתי למרן החיד"א ב'ברכי יוסף' (סוף רצה) שהביא להלכה דברי הגאון מהר"י סג"ל הורוויץ בספר 'יש נוחלין': שהנכון שכל בני הבית והמסובים יאמרו ברכת הקדוש עם בעל הבית מלה במלה מתחלת הברכה עד סופה וכמו שכתבו הרא"ש וה'טור' לענין ברכות קריאת שמע. ■

גנזי המלך דברים הטעונים גניזה גנזי המלך דברים הטעונים גניזה

מרפאת שיניים שן וחסד
 נוסד בשנת 1982
 בדיקה וטיפול מקצועי ללא תשלום

♦ כתר חרסינה 570 ש"ח
 ♦ שתל 490 ש"ח תותבת 590 ש"ח
 ♦ תותבת גמישות ללא וויס 2.990 ש"ח
 ♦ ישור שיניים החל מ-4.800 ש"ח

רח' רבי עקיבא 44 ב"ב פינת הרב קוק
052-8448443 ♦ 03-5794757

צרוקים
 דורכו
 סאונז
 וויבא
 קו"ח אפס:
03-6768855

רחוב האדמו"ר 41 מקוצק בני ברק
להדר בקדש

למבירה ספרי תורה מהודרים
 שנכתבו ע"י סופרים מומחים, יראי שמים בכתב ספרדי, בית יוסף והאר"י
 לפרטים הרב שבתאי:
052-80-777-22

סופ"ש וטיול עם הרב אמנון יצחק
 סופ"ש במלון נוף ערד
 בפרשת "זכור" י' אדר 06.03.09
 נסיעה לקברות הצדיקים
 ביום רביעי א' אדר 25.02.09 יציאה בשעה 7:30 בדיוק
 ההרשמה במשרדי 'שופר' רח' מתתיהו 10, בני ברק
 טל: 03-6777779

מתחברים... עם הרב אמנון יצחק שלי"א
 ביום ראשון 01/02/09 השערים יפתחו ב-19:30 תחילת התוכנית ב-20:30
אולמי לרום רחובות
 הרצל 167
 כל הזכויות שמורות לארגון "שופר" ההוצאות מאובטחות
WWW.SHOFAR.NET

להדר בקדש

למבירה ספר תורה משומש במחיר מיוחד
 לפרטים הרב שבתאי:
052-80-777-22

מארקו בן אלירה יזכה לעלות ארצה עם כל משפחתו בקרוב

יהודית בת אורלי לזיווג הגון מהרה

לעילוי נשמת ראובן בן חיים

שידוכים באמונה
 ומתקין בין שולח ומשרד שידוכים למגזר החרדי והדתי לאומי
 'אשוחבם ויניק רבים בבחי האל'
1599-500-811

הקהל הקדוש מוזמן לשיעוריו של הרב אמנון יצחק שליט"א בימי ראשון ושלישי מיד לאחר תפילת שחרית בנץ החמה בבית הכנסת אליהו הנביא רח' עוזיאל 42 בני ברק

דדוש מעצב גרפי
 דדוש מעצב גרפי לעיצוב אתר, בעל ידע בFLASH עם AS. PHOTOSHOP ועיצוב תחת HTML-1 CSS יכולת עמידה בתנאי לחץ. העבודה 5 ימים בשבוע א-ה. קו"ח לפקס 6768855-03
03-6767779 / 565-546-533

משרד עו"ד חוגי צדוק

מומחה לדיני משפחה, תביעת מזונות, תביעת משמורת, אימוץ ילדים, צווי הגנה, צווי מניעה, ירושות, צוואות, חוזה מכר ונדל"ן
 מומחה למשפט פלילי, מעצרים, הארכות מעצר, מעצרים עד תום ההליכים, עבירות צבא (עריקויות) עבירות צווארון לבן, דיני מיסים, מיסוי, חקירות מע"מ, מס הכנסה ועבירות תעבורה

רחוב מקוה ישראל 5 תל אביב. משרד: 03-5665775, פקס: 5665776 נייד 0544-870001

הרב זכריה יצחק שליט"א

חדש!!!

קריאה בתימנית

חמישה חומשי תורה עם הפטריות

ע"פ נוסח בלדי ושאמי

כל ספר תהילים

חמש מגילות

ספר דניאל

תפילות המועדים

ראש השנה כיפור וסליחות

שירי שבת

ועוד...

ניתן להשיג בשופר

רח' מתתיהו 10 ב"ב

טל. 03-6777779

MP3-1 CD-2

